

ið var politísk eind, sérfróðingastyrkur har kostnaðurinn var fjöldar politikurinn, betur arbeiðsátt, og endurnirforing av búskaparligum áeggingum fyri at økja um framleiðsluna. Harumframt skuldi miðsavnaða ráðleggingin styrkast og úttanríkis-handilin snúgva seg um vøkstur heldur enn sjálvbjargni. A familju økinum var samtykt at hvør familja kundi hava tvey børn. Seinni í 1979 gjørdist hetta tó til 1 barn fyri hvørja familju. Familjurnar, ið fáa meir enn eitt barn verða sektaðar á ymiskan hátt.

Deng Xiaoping

Eftir deyða Mao í 1976 trein Deng Xiaoping fram og var veruligi leiðarin. Hann fanst harðliga at mentunnarkollveltingini M.a. segði hann; "Sjónarmiðið, at einans tú skilur eina kollvelting, økist framleiðslan úttan meir avrik, er einans ímillum fólk, ið dáma væl ævintýr." Langtíðarætlanir vóru gjørdar eftir traditionellum sovjetiskum leisti vavt saman við nøkrum greinum úr kapitalismuni vestanvert. Hetta gekk beint ímóti mentunnarkollvelting Mao.

Landbúnaðar-politikurinn

Fyrsta broytingin snúði seg um landbúnaðarframleiðsluna, ið ikki var vaksin síðani 1966. Harumframt noyðdist Kina at innflyta matolju, bumull og korn. Ein umfangstær avkollektivisering í fólkakommunum fór eisini fram. Járðaræigar vóru partvís privatiseraðir. Bønder leigaðu smáar jarðaræigar biliga frá statinum, og kundu sjálfir leiga út aftur. Uppsitarnir skuldu selja ávísar nøgd til statin, men síðani ráða yvir restina av grøðini, ofta var tað selt á marknaðinum, ið virkaði undir frium marknaðartreytum. Eftir stuttari tíð gjørdist Kina sjálvbjargin á teimum mest neyðturvuliga landbúnaðarøkkinum. Her var nógur peningur spardur, ið síðani var nýttur til nýmótans tøkni. Eisini vóru landbúnaðarvirki sett á stovn, har framleiðslan var rættuliga høg. Orsøkin var m.a. akkordskipanir og nýttimansgerðing. Framleiðslan øktist frá 1978 um 6,2% um árið.

Verksmiðurnar

Stóru verksmiðurnar vóru sera óeffektivar. Aftanar búskapurin hevði ringt árin á, hvussu nógur orka var lögð í arbeiði. Tað gekk einans rímuliga væl við teimum vørnum, ið vóru lættar at framleiða. Trupulleikin tyktist verða loystur um gjørt var, sum í landbúnaðinum. Soleiðis áttu framleiðarin og forbrúkarin eisini nærkast. Royndarkoyringar vóru á avmarkaðum økjum við partvís marknaðarbúskapi. Verksmiðurnar fingur eisini "vanligu" marknaðarbúskapar treytirnar at virka undir. Nú kundu tey sjálf gera nýggjar í-løgur og flyta arbeiðskraft um neyðugt. Renta var tikin av lánum, ið verksmiðurnar

Stalin og Mao fylkjað mótvegis vestligu imperialismuni. Kinversk teknig, ið fagnar tættu sambandinum millum Kina og Sovjetsamveldið í fimtiárunum

tóku frá statinum. Treyðugt so gekk illa í byrjanini við royndunum. Ásannast kundi, at tað var uml. ein triðingur av nógur arbeiðara á verksmiðunum. Hóast hetta, so varð eingin koyrdur til hús. Tað er nevniliga ikki vanligt hjá kinversjum at senda fólk til hús. Tað er ein vanlukka hjá einum at verða sendur til hús. Tí arbeiðið gevur nevniliga eisini atgongd til íbúð, pensjón, sjúkráhljál og barnaansing. Her eru arbeiðsformennirnir í tvístöð. Skal tú velja at koyra rationelt á verksmiðunum og syndrað nógvar familjur ella koyra við undirskoti. Tað besta hevði sjálfandi verið um framleiðslan kundi verið økt munandi, so at fólkinu kundu verið verandi, men tað var tá ikki marknaður fyri tí.

Prisspurningurin

Eitt, ið nógur var/ er havt á lofti er prisspurningurin. Tað vóru nevniliga tvær prisskipanir. Ein, ið landbúnaður og verksmiður skulu selja statinum og ein á "fria" marknaðinum. Stóru prisspurningur var á privata marknaðinum, tí inntøkurnar hjá fólkinum øktust munandi síðst í 70'um og 80'um. Í 1989 var prisspurningurin heili 80%, so staturin fór uppímillum og setti ferðina niður á prisspurninginum.

Búskapar-politikur Kina

Í 1980 var tað loyvt útlendingum at gera íløgur í Kina, og yvirskoti kundi fara úttanlanda. Hetta skuldi tó henda á serligum økjum í samstarvi við kinverskar fyrirkur. Í 1987 var tað tó loyvt útlendskum fyrirkum heilt at eiga fyrirkurnar. So við og við, síðst í áttatiárunum og nú er búskaparpolitikur Kina nærkaður marknaðarbúskapi so mikið, at illa ber til at nevna tað aftanar búskap. Kina samstarvar við nógur lond rúndum seg, USA og eisini nøkur lond í Evropa.

1989

Árið 1989 stendur enn í hugaheiminum hjá nógvum. Politiskt var hetta kanska lagnuð hjá kommunistiska heiminum. Múrin fall og nógvar so-nevndar demokratiseringar fóru fram ymsastadnis í eydstrevp. Í dag kann kjakast um, hvussu heppið allar demokratiseringarnar vóru, men tað er greitt at broyting mátti til. Kina tyktist í so máta ikki verða nakad undantak. Munurin er bara, at so at siga ongur politiskur broytingar fóru fram. Hetta var árið har Kina helt fimtiára hátíðarhald fyri kommunismuni í landinum. Bond vóru knýtt til sovjet-

samveldið Mikhail Gorbachov fór til Beijing á almenn- a vitjan. Hetta var søgulig hending, tí nú tyktist triatiára figgindaskapur at enda komin. Fjölmiðlarnir og alheims eygu vóru tó vend ímóti tí, ið fór fram á Himmalfriðar torginum. Her var rætt og slætt eitt blóðbað. Studentar mótmæltu stýrið í Kina, og vildu hava meir politiskt frælsi. Herurin tók tí til vápn, og hvør minnst ikki, tá ið vit t.d. sóu ung fólk verða trumlað niður av tankum. Hetta er enn ein skammarpletur hjá kommunistunum í Kina. Nógur noyðust at flyggja. Andstøðingar og samfelaðsrevsarar yvirhvør vóru forfylgd, nógur eru samvitsku- og politiskir fangar, nógur vóru gjørd útlæðir ella deyðadømd. Stýrið helt fast um maktina í Kina.

Stýrið í dag

Deng Xiaoping doyði herfyri, men stýrið er tó ikki munandi broytt enn. Búskaparliga hevur Kina "ættleitt" kapitalismuna og marknaðarbúskap. Nógur lond vestanvert verða eggið í at gera íløgur í Kina, hóast mannarættindafelagskapir sum t.d. Amnesty International, strenga á at fáa mannarættindini í háseti, og t.d. vilja hava lond at átala famferðarhált Kina. Tá ið eitt land mótmælir stýrið í Kina, verður tað bert læst úti frá at gera íløgur í Kina. USA og t.d. fyrrverandi borgarliga stýrið í Fraklandið eru, rættuliga gláðbeint, farin í holt við búskaparligt samstarv við Kina úttan stórvegis átalning av mannarættindaspurninginum. So leingi Vesturheimurin ikki stendur saman um at sekta Kina, spyrst neyvan nakad munaðgt burður, tí stýrið tviheldur um valdið.

Hong Kong yvirtøkan

Hong Kong hevur nú í skjótt fyra vikur verið undir kinverskum yvirræði. Tað eru nógur, ið eru sera fegin at sleppa undan bretsku

trúnuni. Fyri borgarættindastríðsmen, samfelaðsrevsarar og kritikara yvirhvør, er tað sum at fara úr øskuni í eldin. Hong Kong hevur í árávis virkað sum ein fristaður fyri kinverskar borgarættindastríðsmen, ið eru eftirlýstir í Kina. Teirra framtíð er sera óviss. Tað verður spennandi at síggja, hvussu leingi Kina klárar at verða eitt land við tveimum skipanum. Helst fara tær at nærkast hvørjum øðrum, so er spennandi hvønn vegin marginalarnir fara. Tó er kinverska stjórni- ni farin undir nakrar broytingar, og tað ikki altíð av tí góða.

Í mars í ár var víðtikið í kinverska tinginum at strika "andkollveltingarligt virksemi." Ístaðin kom "brot á trygdina hjá statinum." Hetta seinnevnda hóskar seg betur, eftir at yvirtøkan skuldi fara fram, tí sera nógur Hong Kong íbúgar koma jú undir fyrrnevnda. Úttanríkis- og hernaðarmál hjá Hong Kong eru eisini undirlögð kinverska stjórni- ni. Tá ið úttanríksmál Hong Kongs eru undir Kina, kanst tú jú bróta lógina um trygdina hjá statinum í Hong Kong. Leiðarin í Hong Kong og lóggevandi ráðið, ið sigst verða valt av stýri- num í Beijing, hava skert samkomufrelsið, við atlit á at varða sosiala skilið. Nú skulu fólk eisini í góðari tíð biðja um loyvi at ganga kravgongu. Nógur kritikara eru flýddir úr Hong Kong beint undan kinversku yv- irtøkuni, vónandi fara teir, ið eftir eru at hava tað gott. Tað er greitt, at alheims eygu í løtuni eru vend ímóti Beijing. Vónandi fara mannarættindini at vera vird og hava gott árin á Kina. Neyvan fer støðan við tveimum skipanum í einum landi at halda áfram leingi afturat, møguliga fara nakrar neyðugar broytingarnar fram í Kina...

Heimildir: Verden í konflikt, stormagtspolitikk 1945 - 1982, Den nye verden og Amnesty blaðið Nr 3, juni 1997.

Alliance P166+

Corel WordPerfect Office 7.0
Corel Draw 4.0
og heilar 10 aðrar flugur!!!
við keyp av lótu einans

1.295,-

CPU Cyrix 6x86L P166+
RAM 16Mb EDO
2,5Gb Maxtor Diamond 82560A
16x GoldStar
Aopen AW35-3D, 16-bit, full duplex + hátalarar
S3 Trio 64, 2Mb, PCI
14" GoldStar, MPX II
Windows 95 v/feroyiskum stavum

Harddiskur
CD-stoa
Ljós-kort
Grafikkort
Skermur
Styriskipan

Tíðab júst nú
11495,-

SatrOnic
Heldavegur - FR-600 - Saltangará - tlf. 48940 - FAX 48947

DANNY TRANSPORT

— tá okkurt skal koyrast ella goymast

Tlf. 19192

Aftur í 60'ini

við **Norrönu til Bergens**

Fríð verður 18. august
komið verður aftur 20. august

Luttakandi orkestr verða:

Moon Shot • Rúnar • Twilight •

Úr einans... **350,-** fyri hvønn

Ring og boyr meir!
Broncksgata 37

Tlf. 15900

SMYRL LINE